



Hela Sverige ska levas svar på betänkandet Belägg för broms? Åtgärder för starkare incitament till lägre kommunalskattesatser (SOU 2026:20)

Riksorganisationen Hela Sverige ska leva arbetar för goda villkor i hela landet, en god landsbygdsutveckling och en god balans mellan stad och land. Vi företräder tusentals lokala utvecklingsgrupper genom våra 24 länsavdelningar, och stöts av ett 40-tal medlemsorganisationer som vill att hela Sverige ska leva. På länsnivå har vi samverkan med regioner och kommuner. I vårt remissvar fokuserar vi framför allt på konsekvenser för landsbygder i hela landet.

Sammanfattning

Hela Sverige ska leva avstyrker förslaget om skattebromsavgift och skattesänkingsbidrag i sin helhet och efterlyser en bredare översyn av kommuner och regioners finansiering med syfte både att öka attraktivitet till jobb och företagande och att stärka det offentliga möjligheter att klara sina uppdrag likvärdigt i hela landet. Utredningens resonemang om långsiktiga planeringsförutsättningar och minskad andel sent aviserade riktade stöd innehåller dock intressanta delar när det gäller att öka likvärdigheten mellan kommuner.

Hela Sverige ska leva gör bedömningen att föreliggande förslag i praktiken missgynnar de ekonomiskt redan pressade mindre gles- och landsbygdskommuner där det snarare finns behov av förstärkning för att säkra fullgod utvecklingskapacitet. En pusselbit är att genomföra utjämningsystemet fullt ut, se vårt svar på betänkandet Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50).

I sommar kommer Utredningen för Sveriges sammanhållna utveckling (LI 2024:06), kallad SVESAM, att presentera sina resultat. Hela Sverige ska leva understryker därför vikten av att invänta den utredningens resultat och harmonisera eventuella lagförändringar till en del av ett större reformpaket för ett sammanhållet land i balans.

Risk för ökade klyftor och icke ändamålsenliga resultat i gles- och landsbygder

Hela Sverige ska levas bedömning är att föreliggande förslag till skattebromssystem riskerar att missa – eller inte ens hantera – ändamålet om ökad attraktionskraft i många gles- och landsbygdskommuner. Detta av två huvudsakliga anledningar;

1, det är många andra faktorer för attraktionskraft som behöver offentliga investeringar i landsbygder, om vi ska nå det övergripande landsbygdspolitiska målet om ”en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet”, och

2, incitamenten i åtgärderna tenderar att bli svaga för de gles- och landsbygdskommuner som av demografiska skäl har låg skattekraft och till större del finansieras av statliga utjämningsmedel och stöd.

Många av dessa kommuner är redan hårt pressade ekonomiskt och har inte andra resurser, som avyttring av mark med höga fastighetsvärden eller liknande, att ta till för att finansiera behov eller investeringar. Även i utredningen konstateras att det ”paradoxalt nog” främst är i kommuner med relativt låg skattekraft som kommunalskatterna höjts på senare år – trots att skattehöjningar där har relativt sett mindre effekt. Utredningen resonerar även om risken att skatten i dessa fall höjs mer än annars hade behövts för att ta höjd för skattebromsavgiften.

Begränsningar i kommunalt självstyre och ökade rapporteringskrav – samtidigt osäker långsiktig måluppfyllelse

Utredningen föreslår även utökade krav på att mäta och rapportera ”effektivitet”, med ändringar i kommunallagen. Samtidigt konstateras att effektivitet är svår att mäta i kommunala verksamheter samt att man inte heller vill begränsa kommunernas rätt till att bedriva frivilliga verksamheter. Vad som då ska ses som effektivt och hur detta ska mätas kommer oavsett jämförande mätvärden bli en ren bedömningsfråga. I gles- och landsbygder utanför storstadsregionerna är det på många sätt än mer avgörande att kommunerna har kapacitet till de frivilliga verksamheterna, inte minst för tillväxtfrämjande lokalt arbete, kultur och fritidsaktiviteter. Hela Sverige ska leva ser överhängande risker med att det blir oproportionerligt mycket mer administrativt tungt, särskilt för mindre kommuner, i förhållande till faktiska resultat i verksamheterna.

Kostnaden i administration, inskränkning i det kommunala självstyret och risken för ökade klyftor mellan kommuner ska också vägas mot hur stor sannolikheten är för långsiktig önskad måluppfyllelse. I utredningen konstateras att det är svårt att dra några säkra slutsatser om vilka effekter ett skattebromssystem skulle få, särskilt på lite längre sikt. De försök som gjorts i Danmark under lite längre tid visar snarare på att systemet kan ha en bromsande effekt i början men sen mattas av efter några år.

Slutligen vill Hela Sverige ska leva påminna om att det i gles- och landsbygder finns många viktiga samhällsnyttor för turbulenta tider samtidigt som lokalt anpassad förvaltning och utveckling är nödvändig för effektivitet och legitimitet. Hela Sverige ska leva ställer krav på att kommunerna ska kunna leverera nyttigheter för sina invånare och företag på ett likvärdigt sätt både i tätorter och landsbygder. Ett starkt självstyre och fungerande modell för det offentliga finansiering är avgörande för att detta ska vara möjligt. Landsbygdsbor upplever redan en stor brist i hur väl deras situation tas hänsyn till i politiska beslut, men där kommunala beslutsfattare har ett betydligt högre anseende än regionala, nationella eller europeiska (Källa: Landsbygdsbarometern 2026). Underminera inte möjligheten för kommuner att ta de beslut som krävs för att utvecklas och öka sin attraktivitet på de sätt de finner lämpligt.

BESLUT

Riksorganisationen Hela Sverige ska levas remissvar är beslutat av Irene Oskarsson, ordförande och Erik A. Eriksson, ordförande. Föredragande har varit Sofia Emilsson, med inspel av Klas Fritzon.

Vireda
Irene Oskarsson
Ordförande

Kläsbo
Erik A. Eriksson
Ordförande

Riksorganisationen Hela Sverige ska leva
Tel växel: 010-489 13 50
info@helasverige.se
www.helasverige.se